

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“.
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Politično in gospodarsko društvo, Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

**List za politiko,
gospodarstvo in prosveto**

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 15 grošev.
Stane četrletno: 1 S 50 g; celoletno: 6 S — g
Za Jugoslavijo
četrletno: Din. 25.—; celoletno: Din. 100.—

Nemška manjšina na Madžarskem

Nemci na Madžarskem se nahajajo v boljšem položaju ko mi. Na gospodarskem polju in v družabnem življenju so istovredni z Madžari. Državni zakon jim zagotavlja dalekosežne šolske pravice. Vendar so bile vsaj do sedaj njihove šolske pravice bolj na papirju, kakor v življenju. Madžarska vlada je v pogledu manjšinskega šolstva pred dejstvom, da je dobra polovica članov nemške manjšine narodno nezavedna in da zato ne ve ceniti visoke vrednote maternega jezika. To dejstvo približa Nemce na Madžarskem naši narodni manjšini in zato je reševanje šolskega vprašanja v državi sosedih za nas še posebne važnosti in zanimivosti.

Še leta 1917 je govoril o položaju Nemcev na Madžarskem znani grof Tisza pred ogrskimi poslanci tole: „Izredna je nevolja pri enem najtrdnjših stebrov ogrske nacije, pri Švabih, ko opažajo, da draščajo njihovi otroci brez znanja nemške pisave in berila. Sinovi tega izredno nadarjenega in temeljito izobraženega naroda pišejo domov starišem pisma, stariši pa se morajo posluževati tolmačev, da zamorejo razbrati sinovo pismo. Pismo namreč je pisano v madžarskem jeziku, stariši pa razumejo dobro samo nemško. Te svoje izjave nikakor ne podajam v neki lahkomišelnosti. A sam sem se moral prepričati, da mi sami odtujujemo najzvestejše zastopnike ogrske narodne politike, državljane nemške in slovaške narodnosti, če jim ne dovoljujemo pouka v njihovem maternem jeziku. Tako jih mi sami napravljamo za naše sovražnike.“

Tri leta pozneje se je lotil ureditve manjšinskega šolstva med ogrskimi Nemci grof Bethlen. Izdelal je zakonski osnutek, ki je predvideval za nemško manjšino tri šolske tipe. Prva tipa predvideva šole z nemškim učnim jezikom in madžarščino kot učnim predmetom. V šolah druge tipe naj bi bil pouk dvojezičen. Šole tretje tipe pa bi imele madžarščino kot učni jezik in nemščino kot učni predmet. Stariši sami bi odločevali o tem, katere tipe šole bi njihovi otroci obiskovali. Tedanji voditelj Nemcev na Ogrskem dr. Bleyer je odklonil tretjo tipa ter še, da bi načinu pouka odločevali stariši, ker bi bili v odločevanju nesvobodni ter izpostavljeni pritisku oblasti. Postavil je zahtevo, da se uvede nemški pouk v šolah po jeziku, katerega govorijo otroci v družinah; kljub temu pa je pristal na zakonski osnutek za slučaj, da se izvede.

Izprva je v ogrskih krogih vladala volja, da se nova šolska postava za Nemce izvede. Kmalu pa se je posebno v ogrskem nacionalnem časopisju pričela gonja proti tovrstnim šolam, češ da se tako podpira vsenemška, pangermanska zamisel. Nemce, ki so se izjavljali za postavu, so označili za Pangermance. Temu primeren je bil tudi končni izid urejevanja manjšinskih šol: samo 46 občin se je izjavilo za prvo šolsko tipu, 141 občin za drugo, 265 občin pa za tretjo. To se pravi, da so se nemški stariši, izpostavljeni raznim pritiskom, izjavili v treh petinah vseh nemških občin za šolo brez nemškega učnega jezika. Grof Bethlen je opravil poraz: „Najhujša kratkovidnost je, če se hoče veljava maternega jezika v šolstvu čim najbolj izožiti. S trpkostjo v srcu moram priznati, da meni velik del madžarske inteligence na deželi, da napravlja uslugo državi, če se trudi za izoženem veljave nemškega maternega jezika v manjšinskem šolstvu. To je enako kratkovidno, kot če se dela na to, da se pri kulturnem delovanju izloči vsaka sled nemščine.“

Dr. Bleyer, voditelj ogrskih Nemcev, je vzel neuspeh svojih šolskih prizadevanj mirno na znanje. To je tudi lahko storil, ker je bil vseskozi plemenit in korekten značaj. Povodom triletne nje-

gove smrti je izgovoril eden voditeljev ogrskih Nemcev za njim te lepe besede: „Dr. Bleyer je bil pobožen in veren kakor nemška mati, trd kakor bajuvarska glava, v srcu mehak kot otrok, v vsem pa ognjevit kakor zarja ogrske nižine... Bil je konzervativen do zadnjega, vseskozi nemškega mišljenja, pri tem pa zvest svoji državi do zadnjega diha.“

Ko je prevzel krmilo ogrske države Julij Gömbös, je stopilo šolsko vprašanje ogrskih Nemcev vnovič v ospredje. Po temeljitem preudarku se je Gömbös odločil za načelno njegovo rešitev. Izdelal je šolski zakon, ki naj popravi nedostatke Bethlenove postave. Odpravil je šolske tipe in postavil načelo, da mora biti v vseh nemških občinah nad polovico šolskih učnih ur v nemškem maternem jeziku. Hkrati je odredil, da se njegova šolska postava izvede avtoritarnim potom. Še tik pred svojo smrtjo je delal na to, da se šolsko vprašanje uredi v njegovem smislu.

Gömbösu je sledil v vladi Daranyi, ki je odločen, da odstrani vse še obstoječe ovire na polju manjšinskega šolstva. Njegova vlada bo imenovala

za manjšinske šole učiteljstvo, ki popolnoma obvlada nemški jezik in je tudi sicer zmožno pouka na teh šolah. Za nekatere šole so učitelji že izbrani, drugod bodo v najkrajšem času imenovani. Vlada je nadalje sklenila, da uredi smotno vzgojo učiteljstva na manjšinskih šolah. Zrelostna spričevala tega učiteljstva bodo imela posebno označko, da so njihovi imetniki kvalificirani za pouk v manjšinskih šolah. Nemščine zmožni gojenci ogrskih učiteljskih so oproščeni nemškega jezikovnega pouka, zato pa obiskujejo poseben tečaj, ki naj jih popolnoma usposobi za pouk na nemških šolah.

Taka je manjšinska šolska politika na Madžarskem. Reči moramo, da vzbuja v nas občudovanje pred madžarskim narodom in njegovimi voditelji. Narod, ki spozna visoko vrednoto maternega jezika ne samo zase, marveč tudi za druge, je vreden vsega spoštovanja in le-ta je na poti, da zase in za svojo državo pridobi ono zaupanje manjšinskega ljudstva, ki je predpogoj mirnega sožitja. Kako je v tem pogledu pri nas?

Še živita Pravica in naše delo!

Rešitev slovenskega vprašanja na Koroškem gotovo ni lahka. Pri nas na Koroškem ne gre zgolj za neko dobrohotnost večinskega naroda in države v prid našemu kulturnemu razvoju. Položaj koroške narodne manjšine tirja več od države in njenega večinskega naroda. V večjem številu nego drugod živijo med nami rojaki naše krvi in naše govornice, ki so pod pritiskom stoletne nenravne vzgoje šole in drugotnega javnega življenja pozabili na kulturno vrlino narodne zvestobe. Ti rojaki živijo z nami v najožjem sožitju v naših dolinah, občinah in farah ter delijo z nami veselje in žalost trde borbe za vsakdanji kruh. Z njimi nas družijo ena vera, ena država, ena domovina in ena materna govornica. Slednje pa, matere govornice, nezavedni bratje tudi po nemški krivdi ne znajo ceniti tako, kot je to običajno v kulturnem svetu.

Še vedno čakamo na čudež, da bo stopil v državi in deželi na plan vpliven Nemec, ki bo vsem nezavednim Slovincem javno in očitno izjavil, da je ne samo njihova pravica, marveč njihova sveta dolžnost, da ljubijo in gojijo svoj slovenski materni jezik. Vzvišeno in lepo govorijo Nemci o tem svojem lastnemu narodu, posebno onemu, ki deli z nami vred usodo narodne manjšine. Globoke besede nemških mislecev — bodisi nekdanjega Grimma, znamenitega manjšinskega teoretika Grentrupa, našega kanclerja dr. Schuschnigga i. dr. — o izredni kulturni vrednoti matere besede

vsakogar navdušijo in zadivijo. In mi želimo, naj bi vendar enkrat čuli tudi naši nezavedni rojaki besedo o dragocenosti svoje matere besede, izrečeno po Nemcu, ki tako popravi stoletno krivico svojega naroda nad našim slovenskim ljudstvom. Krivico, ki kriči danes z vso silovitostjo kršene naravne postave. Tod je prvi kos naravnega življenja, brez njega so vse debate o naravnem raznarodovanju, o vindišarjih in njihovi nemški govornici brezplodne in le slabo prikrivajo svoj pravi namen.

Drzna, morda predrzna je ta naša vera v nemško kulturo na Koroškem. Pa saj smo jo najprej črpali iz krščanskega značaja naše države in še niene ustave! Kulturni razvoj vsakega naroda je najbolj zagotovljen ob opori države, ob lastnem delu in še ob veri v Pravico. Država in dežela še nista izrekli, da je spoštovanje matere besede prvotna in osnova pravica ter dolžnost vsakega, torej tudi manjšinskega naroda; še nista povedali, da je ljubezen do slovenske matere govornice predpogoj domovinske in državljanske zvestobe ljudstva od Brda na Zili pa dol do Pliberka. Ostane nam torej še dvoje: **naše delo za ohranitev matere besede in naša vera v Pravico**. Za prvo jamči mladina, ki vedno bolj spoznava veliko poslanstvo svoje govornice za bodoče duševno in gmotno blagostanje svoje narodne družine. Vero v Pravico pa bo tudi v našem rodu v vedno večji meri dajal sodobni čas s svojimi družabnimi in gospodarskimi prilikami.

Igra z ognjem.

Franco, vodja španskih nacionalnih čet, napoveduje generalno ofenzivo. „Zmaga je pred nami,“ tako je povdaril v svojem božičnem nagovoru. Zaenkrat pa je na španskih bojiščih še vedno mir, vsaj v kolikor gre za fronte na suhem.

Mednarodno ozračje pa so poostrili dogodki na morju. Pred tedni je neka španska socialistična ladja ustavila na odprtem morju nemški parnik „Palos“, zaplenila del njegovega tovora ter enega potnikov odvedla v ujetništvo. Takoj je odplul v špansko morje del nemške mornarice, nemška križarka „Königberg“ je srečala španski parnik „Soton“ ter ga pozvala h predaji. Parnik se je zamo- gel pravočasno umakniti h španski obali. Taista

križarka je nato ustavila drug španski parnik „Aragon“ ter mu zabranila nadaljevanje vožnje. Neka španska nacionalna ladja pa je napadla s streli angleški parnik „Blackhill“. Spopadi na morju vzbujajo vznemirjenje in ne bi bilo izključeno, da so izhodišče večjih in očitnejših sovraštev.

Zahteva Anglije in Francije po nevmešavanju evropskih držav v španski spor je sicer našla precej odmeva, vendar na položaju ni ničesar spremenila. Posebno nemški listi ji ugovarjajo, češ da se evropska vojna na španskih tleh itak že vrši. Previdnejša je Italija, ki pa tirja, da se morajo odstraniti iz Španije vsi prostovoljci, ustaviti Španiji vsi krediti ter prepovedati vse javne zbirke in vsakršna propaganda v prid Špancem. Težko to-

rej, da pride v vprašanju nevmešavanja pravčasno do sporazuma.

Sv. oče nevarno bolan. Krmar vesoljne Cerkve se nahaja v častitljivi starosti 82 let. Že dalje časa boleha na močni astmi. V zadnjem času pa se je njegovo zdravstveno stanje znatno poslabšalo posebno trpi bolnik na poapnenju žil. „Pretirano bi bilo verovati, da se bo sv. oče zamogel popraviti,“ tako poroča uradna Agencija Stefani. Zato je poglavar Cerkve govoril svoj božični govor z bolniške postelje in se nahaja v trajni zdravniški oskrbi.

Anglija in Italija sta se zedinili glede Sredozemlja. Obe državi sta se pogodbeno zavezali, da bosta v interesu miru in varnosti sčitili svobodo pomorskega dostopa in izstopa iz Sredozemskega morja ter pri tem čuvali pravice ostalih držav ob Sredozemskem morju. Obe državi izjavljata, da nočeta v območju Sredozemskega morja nikake spremembe ter da se bosta taki spremembi protivilili z vzajemnimi močmi. — Pogodba je menda edina svetla točka ob uvodu novega leta. Pove seve naprej to, da je Anglija pripravljena mnogo žrtvovati, da prepreči nadaljno naslonitev Italije na Nemčijo.

Med Bolgarijo in Jugoslavijo bo podpisana prijateljska pogodba. Vladi obeh držav sta odločeni, da napravita konec dosedanemu nasprotovanju Dogovoru pripisujejo velik pomen. Važen je najprej za Jugoslavijo, ker okrepi njeno politiko pomiritve, katero zasleduje v razmerju z vsemi svojimi sosedi. Bolgarija pa bo z dogovorom rešena osamelosti, v kateri se je doslej nahajala. S sporazumom med Bolgarijo in Jugoslavijo postane Balkan eden najvažnejših faktorjev evropskega mira.

Hitlerjugend in mladinska vzgoja narodnih manjšin. Nemčija ima izza mesecev enotno mladinsko izvencerkveno organizacijo, ki se zove „Hitlerjugend“ in katere voditelj je Baldur von Schirach. V to organizacijo pripade vsa nemška mladina. V zadnjih dneh poročajo, da bo izdala nemška vlada za mladino, ki pripada narodnim manjšinam v Nemčiji, izjemno postavu, ki bo dovoljevala za nenemško mladino posebno organizacijo. Ta organizacija bo omogočala vzgojo v duhu narodnosti, kateri mladina pripada. Nemčija je to storila z ozirom na svoje manjšine na Danskem in Poljskem.

Položaj katoliške cerkve v Nemčiji še vedno ni nikakor rožnat. Nedavno so bavarski škofje ostro ocenili protikatoliško delovanje mnogih oseb in organizacij nove Nemčije. Sredi januarja pa se snidejo v Fuldi vsi nemški škofje, katerih iskrena želja je, da zadobijo jasnost, pri čem so: ali hoče biti hitlerjanstvo tudi v dejanju zaščitnik krščan-

stva, kot to v besedah trdi. Kako je v tem oziru v sedanjí Nemčiji, kaže nedavni slučaj iz oldenburgske province. Tamošnji vrhovni politični vodja je pred tedni odredil, da se imajo iz šol odstraniti vsi križi. Odredba je izzvala med zavednim katoliškim ljudstvom vihar ogorčenja. Ljudstvo se je zbiralo v množicah, tirjalo razveljavljenje odredbe. molilo v svojih cerkvah, da bi smelo ohraniti znamenje sv. križa v svojih šolah in končno doseglo, da je kanclerjev namestnik odredbo spet razveljavil. Vendar ne bo šlo povsod tako lahko, kakor v Oldenburgu. Značilno je, da božičnega nagovora sv. očeta nista v vsej Evropi prenašala edina sovjetski in nemški radio. Tudi so hitlerjanski listi domala brez izjeme prezrli krščanski značaj božičnih praznikov. Zbor nemških škofov bo torej imel v Fuldi pred seboj nadvse težavno nalogo.

Ne besed, dejanj rabimo, tako je izjavil kancler Schuschnigg povodom silvestrovega apela dunajske domovinske fronte. „Korak za korakom smo šli na začrtani poti. Pot pred nami je krajša in lažja, kakor ona za nami. Prvi predpogoj zdrave politike sploh je, da imajo široke množice našega ljudstva za živeti. Mi v Avstriji ne rabimo praznih besed in tudi ne ošabnosti. Vsi moramo delati, vsak v svojem področju, malo nase misliti in vedno spet misliti na to, da imamo sosednja področja, na katere se je treba ozirati. Zobe stisniti, glavo kvišku in za vsak slučaj pesti skrčene. Srečno 1937!“

Tudi naša dolžnost!

Papežev državni tajnik kardinal Pacelli je za božične praznike napisal poslanico, v kateri cerkveni knez z izrednim povdankom podčrtava dolžnost vsakega katoličana, da z vsemi močmi podpira katoliško časopisje. O tem časopisju pravi kardinal, da je dandanes najbolj neobhodno potrebno in tudi najbolj učinkovito sredstvo za obrambo idealov krščanstva in katoliškega prosvet-svetnega dela.

V poslanici nalaga kardinal katoličanom najstrožjo dolžnost, da berejo in po svoji možnosti širijo katoliško časopisje, ki daje živo sliko življenja cerkve in njene rasti ter brani stebre krščanskega družabnega reda, moralni zakon, družino in mladino.

Nekateri mislijo, nadaljuje cerkveni knez, da so storili svojo dolžnost že, če se brigajo za razna krščanska društva in se posvečajo apostolskemu delovanju, a nimajo nobenega smisla za katoliško časopisje. „Ti ljudje se bridko motijo, kajti ravno katoliško časopisje je v sedanjem času postalo najmočnejše orožje vsega katoliškega javnega dela in brez njega si noben katoličan ne sme zamišljati

koristnega apostolskega delovanja sploh, ker brez časopisja dandanes to tudi ni mogoče.“

Zopet drugi domnevajo, da so storili vso svojo krščansko dolžnost, če so delili dobrote od bogastva, ki ga imajo na razpolago. **Ljubezen do bližnjega, ki se omejuje zgolj le na blagovno, gmotno podpiranje bližnjega, dandanes v sedanjih razburkanih časih, ko gre za borbo duše, ni več zadostna.** Višja in bolj plemenita je duševna ljubezen do bližnjega, ki pride do izraza v dejanjih, ki tičejo duševnega blagra bližnjega. Pomagati katoliškemu časopisu, ga podpirati, ga širiti, tako, da ga bero tudi drugi in se drugi iz njega uče pravih nauk, da si pravilno usmerjajo svojo vest in najdejo pravo pot skozi zmedo sodobnih idejnih gibanj, kjer se laž tepe z resnico, to je najbolj plemenita ljubezen do bližnjega in najbolj potrebna dandanes, ko je treba človeštvo obvarovati pred socialnimi krizami in pred duhovnimi katastrofami. Noben katoličan ne bo storil svoje polne dolžnosti, dokler se te največje ni zavedel in se ni stavil popolnoma v službo razširjenja dobrega tiska.

Spomenica zaključuje: „Katoliški verniki naj se zavedajo, da bodo dajali odgovor za to, če so katoliško časopisje zanemarjali ali ga podpirali. Največja podpora pa je tudi tukaj, kot pri vseh velikih krščanskih podjetjih, molitev, da bi Bog blagoslovil katoliški tisk. Ta ta tisk vir življenja in uspehov. Da bi iz vseh ni katoliškega lista sijala resnica, katoliška resnica, ki varuje posameznika, utrjuje družino, visolo dviga čednosti, ki človeško družbo osrečujejo in ji zagotavljajo blagostanje in srečo!“

Ta nadvse lepi in globoki poziv bodi noveletna beseda tudi „Koroškega Slovence“. Sicer mu hočejo njegovi neprijatelji jemati njegov katoliški značaj in ga stavljajo v vrsto zgolj nacionalnih listov, katerih vsebino narekujejo izključno samo samoljubni interesi enega naroda. Vendar si naš list sme šteti v ponos, da je ne samo glasnik malega, v njegovih kulturnih pravicah prikrajšanega naroda koroških Slovencev, marveč tudi boritelj za živo in dejavno krščanstvo med poedinci, v družinah in med narodi. Kako tudi drugače, ko sega sodobna, ves svet pretresujoča borba dveh svetov tudi v sleherno našo vas in družino!

Naj bi velika noveletna beseda Cerkve, govorena po kardinalu Pacelliju celemu svetu, nasla dejaven odmev med našim ljudstvom!

PODLISTEK

Benjamin Disraeli:

Vstaja Škenderbegova.

(12. nadaljevanje.)

X.

Evnuha ni bilo treba dolgo čakati, kajti predno se je z visokega minareta oznanjal konec dneva, je dospel v Khan Bedreddin in vprašal po armenskem zdravniku.

„Niti minute časa ne smemo izgubljati,“ je rekel evnuh Škendru. „Vzemi seboj vse, kar misliš, da boš potreboval, in pojdi z menoj.“

Evnuh je stopal naprej, Škender in Nicej pa v spoštljivi daljavi za njim. Čez nekoliko časa so dospeli do pokopališča, kjer so se zjutraj pogovarjali, in ko so stopili na bolj zapuščen prostor, je evnuh počakal svojega tovariša rekoč:

„Sedaj, častiti Hakim,“ je dejal, „ako me varaš, ne bom nikdar več podpiral moža znanosti. Danes popolne se mi je ponudila priložnost, da sem govoril s princem o tvojem talismanu, in po mojem priporočilu se je takoj odločil za poskus, in sicer s tako silo, da mi je bilo popolnoma nemogoče, odložiti ga do jutri. Omenil sem tudi pogoje. Povedal sem princu, da zastavljaš svoje življenje. O razdelitvi nagrade nisem seveda ničesar omenil. To je stvar, ki briga samo naju. Zanašam se na tvojo čast in ti povem, da vedno ravnaj tako z možmi znanosti.“

„Jaz ne bom delal sramote svojemu poklicu ali se skazal nevrednega vašega zaupanja, o tem

bodite prepričani,“ je odvrnil Škender. „In ali bom že v tej noči videl vjetnico?“

„Gotovo! Ali si pripravljen?“

„Seveda, gospod; resnica je vedno pripravljena.“

Ob tem razgovoru so prekoračili pokopališče in dospeli do širokih okopov, ki so tvorili nekako teraso; tu so rastle mlade fige. Evnuh je potrkal s svojo srebrno palico na majhna vrata, ki so se jim odprla in stopili so na vrt. Pot je vodila nekoliko časa skozi grmičevje in jih nato pripeljala na odprto trato, kjer je stalo veliko in nepravilno zidano poslopje. Ko so se bližali poslopju, jim je prihitel nasproti mlad človek zapovedujoče zunanosti ter nagovoril Škendra:

„Ali si ti armenski zdravnik?“ je vprašal.

Škender se je pritrjujoč priklonil.

„Ali imaš svoj talisman? Pogoji so ti znani. Ako ozdraviš to krščansko deklico, lahko zahtevaš nagrado, katerokoli hočeš; ako pa je ne ozdraviš, bom jaz zahteval tvojo glavo.“

„Pogoje sem dobro razumel, mogočni princ,“ je rekel Škender, kajti pred njim je stal Amuratov sin in bodoči osvoboditelj Carigrada, „nadejam se pa, da ne bode treba strašnemu sovražniku krščanstva zahtevati drugih glav, kakor glave svojih sovražnikov.“

Kafliš te nemudoma popelje k bolnici,“ reče Mohamed. „Jaz nestrpnost čakam, dokler ne izvem o uspehu tvojega prvega obiska. Med tem pa bom hodil tukaj po vrtu in odsekaval cvetlicam glavičce; to je edino moje veselje, ki mi preostaja.“

Kafliš je namignil svojima spremljevalcema in vsi trije so odšli v seraj.

Koncem dolgega hodnika so dospeli do visokih vrat, ki jih je Kafliš odprl; Škender in Nicej sta

nekoliko časa mislila, da sta dospela do glavne dvorane babelskega stolpa, vendar sta kmalu spoznala, da prihaja veliko vpitje in kričanje od množice žensk, ki so napravljale iz jasmina rožno olje. Pri vstopu tujcev so hipoma utihnile; ko so si pa natančneje ogledale tujce in spoznale, da je bil samo zdravnik in njegov služabnik, so se hitro sokolile in silile so v Škendra; nekatere so izte-gavale svoje roke, druge kazale jezike, nekaj pa jih je nadlegovalo zdravnika z vprašanji, ki so pripravile spretnost in skromnost drznega imejtelja čarobnega zdravila v nemalo zadrego. Vendar se te ovire hitro odstranile, kajti Kafliš je tako trdo obdeloval njihove bele rame s svojo uradno palico, da so se v divjem begu in z glasnim vpitjem razkropile na vse strani in pri tem obsipale glavnega evnuha s takimi naslovi, da sta bila Škender in Nicej zelo začudena vzpričo tlike množine psovk, kakor so jih poznale zaprte ženske.

Po odhodu iz te sobane so se ustavili pred nizkimi vrati. „Tukaj je soba v stolpu,“ reče vodnik, „v kateri najdemo našo lepo sužnjo“. Potrkal je in neka ženska je odprla vrata; Škender in Nicej sta stopila v neveliko, toda razkošno opravljeno sobo; bila sta tako razburjena, da sta le z veliko težavo skrivala svoj nemir. Na nasprotni strani je stala hiša, ki je bila zakrita z lahko pajčolanasto zaveso. Evnuh jima je velel počakati, sam pa je stopil naprej in previdno odgrnil zaveso in nagovoril z nizkim glasom bolnico. Čez nekoliko trenutkov je evnuh namignil Škendru priti bližje in mu zašepetal: „V začetku te ni hotela videti, ko sem ji pa rekel, da si kristjan, je privolila.“ S temi besedami je odgrnil zaveso in razkril zavito žensko postavo, ki je ležala na postelji.

boljše, je pač lažja. Že sami veste: redne in resne vaje so včasih zlata vredne! Tudi to je motilo, da je imelo petje, posebno kadar je bilo „solo“, posebno barvo. Podajanje je bilo pripravljeno, lepo, četudi ne brez trdot in sekanja. Začetki stavkov so bili pri drugi pesmi premogočno zategnjeni. Tudi glasovi bi prav pri drugi pesmi smeli zveneti vsaj tako, kot pri prvi. Odtehtani so glasovi dosti dobro, ne bi bilo pa škodilo, če bi bil drugi tenor malo močnejši. Videlo se je, da so Škocijanariji zmogni še lepšega petja.

Š t. V i d! Vodil je šentvidske pevce slepi Andrej, ki ga je občinstvo, vpoštevano njegovo nadarjenost in ljubezen do petja, s katero premaguje tudi hude ovire, z iskrenim priznanjem pozdravilo. Peli so o šopku in ljubičini pošti. Tudi ti so peli, da smo jih kar radi poslušali. Glasovni material je bolj srednji, malo preveč zamolkli so, zadevali pa so lepo. Na koncu prve kitice pri drugi pesmi v basu ni čisto štimalo. Intonacija je bila pri prvi pesmi boljše. V podajanju so bile neke trdote, ritem melodije jih je spravil v neko enoličnost. A kljub vsemu je bilo čutili skrbno pripravo, ki jamči še za boljšo kakovost, da jo še v bodoče nadaljujejo.

Za danes dovolj kritike! Vzemite jo, pevci, z dobro voljo, s kakoršno je pisana. O ostalih zborih pa v prihodnji številki. Pst.

Društvom! Mladinski zakon stopi v veljavo z dnem 1. aprila. Dotlej se vrši prosvetno življenje v običajni obliki. Prošnja osrednjega odbora naj prosvetni minister dovoli prosvetnim društvom slovenske manjšine tudi v bodoče dosedanjo zaposlitev mladine do 18. leta, še ni rešena. V slučaju negativne rešitve spremenijo društva na letošnjem občnem zboru tozadevni odstavek svojih pravil. Podrobnosti o tem v posebni okrožnici! — Trda gre centrali za igre. Nad 200 iger se nahaja pri društvih. Predsednike prosimo, da nerabne izvođe nemudoma vrnejo, da zamoremo ustreči še drugim.

Božičnica z igro „Henrik, gobavi vitez“. (St. Johann i. R.—St. Janž v R.) Na Štefanovo so naši mladi dokazali svoje zdravo hotenje. Igrali so krasni božični ministerij slovenskega pisatelja F. K. Meška „Henrik, gobavi vitez“. O kakovosti te igre govori najzgovornejše dejstvo, da je bila samo v letošnjem božiču igrana na treh krajih na Koroškem. Njena vsebina je slavospev čiste božične ljubezni. Naši igralci so igro, ki je med težjimi in zahteva od igralcev predvsem doživljenjsko, dobro podajali. Seve je nismo docela izčrpali v njenem vsebinskem in tudi jezikovnem bogastvu. Kljub temu je bil njen utis na mlade in stare naravnost silen. To je bil božič na odru, so mnogi dejali, katere je zgrabilo dejanje v dno njihove duše. Igro so ponovili v nedeljo navrh pri prav lepi udeležbi. Med odmori so igrali domači tamburaši.

V nedeljo 10. januarja v Glinje! Gojenke glinjskega gospodinjskega tečaja zaključujejo svojo šesttedensko šolo z razstavo kuharskih izdelkov in lepo prireditvijo. Oboje se vrši pri Cingelcu na Trati. Razstava traja od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer. Prireditvev se prične ob 3. uri in je zelo pestra: Poje dekliški zbor, moški zbor iz Borovlj, svirajo tamburaši iz Podljubelja, otroci nastopijo v prizoru palčkov, gojenke igrajo v več prizorih, vmes pa je govor zvezinega zastopnika. Čisti dobiček je namenjen kritju tečajevih stroškov. Prihitite!

Mellweg—Melviče. (Igra.) V nedeljo 10. januarja igrajo melviška dekleta ob pol 3. uri pop v društveni dvorani igro „Sv. Cita“, fantje pa podajajo burko „Kmet in fotograf“. Zilani, v Melviče!

Latschach—Loče (nad Baškim jezerom.) V nedeljo 10. t. m. se vrši ob 3. uri pop. pri Ročičniku v Ratenčah sestanek starišev, ki se zanimajo za zasebni pouk slovenščine šoloobveznih otrok. Govori govornik iz Beljaka in društva, predsednik. Starši prisrčno vabljeni!

GOSPODARSKI VESTNIK

Kako zdravimo mehkostnost. Ta pogosta človeška in živinska bolezen se imenuje z medicinskim imenom skorbut. Najboljše sredstvo proti njej je po izkušnji mnogih — kisló zelje. Na prvi pogled neverjetno, kaj? In vendar je slavni raziskovalec zemlje Cook zdravil na skorbutu obolele že pred 250 leti. Kisló zelje namreč vsebuje takozvane vitamine C in D, katerih pomanjkanje ima za posledico omehčanje kosti. Nek gospodar

poroča v listu „Pionier“, da je zdravil svojo mehkostno kravo z dnevnim dodatkom 1 kg kislega zelja in jo v 10 dneh ozdravil. Dobro je tudi, če se po suhih letih živini redno poklada apno, kar je posebno važno za kraje, katerih zemlja je revna na njeno. Kisló zelje je dobra medicina tudi človeku in jo posebno otrokom toplo priporočajo.

Dobre prekajene klobase. Zanje je treba tretjino mastnega in dve tretjini suhega mesa. Meso zrežemo s pomočjo znanega mesnega stroja, na 2 kg dobljene zrezanice dodamo 2 dkg soli in česna ter vse dobro pregnetemo. Za klobase jemljemo ozka, čista svinjska čreva. Prekajevanje traja par dni. — Še drug recept bi bil tale: 2 kg govejega in 2 kg svinjskega mesa zrežemo v kocke, dodamo sol, poper, majoran, koriander; meso z začimbami dobro pregnetemo ter pustimo čez noč. Klobase delamo drugi dan. Meso mora biti dobro stlačeno v črevah, klobase obesimo za dva dni v dim. Za uporabo kuhamo te klobase v soljeni vodi.

Pacanje ovčjega mesa, ki se drži skozi 2 tedna, je pri nas skoroda neznan. Za par dni zadostuje pacanje v jesihu. Če naj se meso drži eden ali dva tedna, si moramo pomagati s soljenjem, ki je slično kot pri soljenju svinjine. Za 12 kg mesa rabimo pol kile soli, 1 dkg salpetra, 5 dkg sladkorja, nekaj kumne, poper, lavorje, česen, čebulo in brinove jagode. Najprej drgnemo meso s soljo, salpetrom in sladkorjem — za to vzamemo polovico nav. količine — ter meso naravnamo v kak sod ali večji lonec. Ostale omenjene začimbe ter drugo polovico soli, sladkorja in salpetra skuhamo v 5 litrih vode, ohladimo in vlijemo na meso. Vrh mesa pride deska z uteži.

Mi sami izdelujemo sveče. To namreč še ni prepovedano. Vzamemo goveji loj in ga raztopimo. Nato odstranimo tekoči del, ki plava bolj na vrhu, ker je za sveče manj pripraven. Večkrat dodajamo tudi nekaj voska, ki loj še bolj strdi. Bombaževce niti zvijemo medtem vrvico, ki jo napojimo z amonijevim fosfatom in sulfatom ter nekaj borovne kisline. Iz pločevine imamo pripravljene oblike, skozi katere potegnemo vrvico in jo napnemo s kakim utežom, nakar zlijemo vroči loj vanje ter pustimo, da se ohladi. Po par urah so sveče gotove in jih lahko uporabljamo. So najmanj za polovico cenejši od onih v trgovinah, ob dobri izdelavi tudi enako trpežne. Po večkratnih poizkusih lahko postanemo pravi mojstri-svečarji.

Gnojnica je izdatna rastlinska hrana. Odvažamo jo najboljši v jeseni ali zimi. Vendar tla ne smejo biti zmrzla. Izkušeni poljedelci svetujejo, naj dodajamo gnojnici malo količino fosfata (na 100 l 1 kg), kar napravi gnojnico še izdatnejšo.

Celovski trg začetkom leta. Krave 85—1.10, krave za klanje 50—60, prašiči 1.40—1.60, plemenski 1.50—1.70, pšenica (100 kg) 38—40, rž 29 do 31, ječmen 25—28, oves 26—28, ajda 22—25, koruza 28—30, sladko seno 7, kisló 5, slama 4 šilingov. Grah (1 kg) 80—1.00, isto leča, suh fižol 40—60, krompir 14—16, zelje 40—60, sirovo maslo 3.60—4.40, prekajena slanina 3.20—5.20, sirova slanina 2.80—3.00, jajca 18—20, kokoši 2.00—3.00, race 3.00—4.00, gosi 10, mehka drva 3—4, trda 4—5 S za k. m.

ZANIMIVOSTI

Kralj kanonov. Gustav Krupp, je praznoval 125-letnico svojih tovarn. Pred stoletjem je bila tovarna še v skromnem začetku. Izprva je izdelovala angleško jeklo, pozneje tudi jeklene izdelke. Kmalu je podjetje začelo cveteti in tik pred svetovno vojno je doseglo ogromen obseg. Samo v domači tovarni je danes zaposlenih več desetisoč delavcev, podjetje ima skoraj po vsem svetu velikanske podružnice. Nevarnost je obstojala zanj, ko je leta 1919 Nemčija prevzela obveznost, da ne bo več izdelovala vojnega materiala. To krizo je podjetje srečno prebrodilo in danes spet, kot nekoč, izdeluje kanone in druge reči v blaginjo človeštva.

Ura, ki vedno gre. Švicarski urar Reutter je naredil uro, ki izpolni sanje vseh, ki svojo vsakdanjo spremljevalko v svoji pozabnosti često pozabijo navijati. Reutterjeva ura gre namreč neprestano brez navijanja. Uro goni toplota. V uri je cevka v obliki črke V. V tej cevki je živo srebro in tekoč plin, cevka sama pa se nahaja v kovinastem bobenčku. Kadar se toplota le neznatno spremeni, raste živo srebro in cevka v bobenčku se premakne. To gibanje žefie uro. Če se temperatura

spremeni samo za 1 stopinjo, gre ura 5 ur. Toplota pa se noč in dan spreminja, torej gre ura večno in je z njo konec sitnemu navijanju.

Enonadstropen brzovlak so zgradili v Nemčiji. Njegova posebnost je, da peha lokomotiva vozove pred seboj. Vlak ima samo en vagon, ki ima 300 sedežev. Dolg je vagon domala 50 metrov, visok nad 4 metre in 71.000 kg težak. Prostora grejejo s toplim zrakom, ki teče po kanalih. Razsvetljava je električna. Njegova zanimivost je še, da je zgrajen na eno nadstropje, kjer so istotako komodni sedeži za potnike. Vlak razvije v uri hitrost 120 km in vozi med Hamburgom in Büchner-jem.

Strašna katastrofa na Japonskem. Na japonskem otoku je pokrajina Akita. Skozi to pokrajino teče reka, ki je zajezena z velikim jezom. Ker se ondi nahajajo veliki rudniki, je pokrajina goste naseljena. Minuli teden pa je silni vodni pritisk nenadno predril jez in velikanske vodne mase so se razlile po dolini. Pogrešajo nič manj ko 1200 ljudi. 500 hiš je vodovje odneslo, da za njimi ni sledu. Usodno je bilo to, da je vodovje pridrló sredi noči, ko so prebivalci spali v svojih domovih. Vlada je takoj odposlala odpomoč.

Bobbie, zvesti pes. Nek ameriški farmar ima psa, ki je zaslovel vsled svoje zvestobe. Na nekem potovanju so ga ugrabili pasji potepini in z njimi se je oddaljil od doma celih 1600 km. Gospodar je nanj že pozabil, ko se po šestih mesecih pes spet pojavi pred njim in ga veselo naskakuje. Poizvedoval je po njegovih potih potom časopisja in dognal, da je pes pobegnil pustolovcem, prekoračil na begu 3000 m visoko gorovje, preplaval več rek in jezer, s skokom raz visokega mostu ušel nekemu konjaču in po polletnem teku našel svojega gospodarja. Ko so Američani zvedeli za njegovo zvestobo, so začeli pošiljati zanj darove.

Kit zadel v parnik. V Arabskem morju je nedavno zadel nek nemški parnik v kita in ga ubil. Parnikov kljun se je tako zaril v kitovo meso, da ni bilo mogoče iznebiti se tega bremena in ga je parnik nekaj časa vlačil seboj. Čudni slučaj so opazili, ko je nenadno začela ladja počasneje voziti. Opozorila jih je na to dvojna vodna brazda za parnikom. Da se rešijo ovirajočega bremena, je kapitan zapovedal z vso silo voziti nazaj, nakar se je kit snel z ladijskega kljuna in potopil v morskó globočino.

Bo kmalu zrasla. Šiman: „Sem slišal, da se ženiš. Kakšna pa je kaj tvoja nevesta?“ — P e n e i: „No, prav čedna, samo bolj majhna je!“ — Š i m a n: „O, bo že zrasla. Tudi moja je bila pred poroko majhna, potlej mi je bila pa kmalu čez glavo.“

Kože od lisic, kun, divjih mačk, srnjakov, zajcev, veveric itd. bom kupal od Kapelčanov in okoličanov sredi januarja. Kdor ima prodati kako kužuhovino, naj pusti svoj naslov pri Gospodarski zadrugi v Železni Kapli. Nap Anton, trgovec s kožami.

ZAHVALA.

Povodom težke in prebridke izgube našega dobrega in skrbnega očeta, gospoda

Valentina Užnik-a,

lastnika Froncijeve in Adamkove hiše

izrekamo vsem, ki so ga v tako obilnem številu spremili k zadnjemu počitku, našo najprisrčnejšo zahvalo.

Posebej se zahvaljujemo vsem onim, ki so obiskovali rajnega očeta v času bolezni, domačemu č. župniku za obiske med boleznijo, lepe molitve ob zadnji uri in tolažilne besede ob grobu.

Najtoplejša zahvala tudi vsem gg. odbornikom Hranilnice in posojilnice v Glinjah za častno udeležbo in spremstvo rajnega odbornika na njegovi zadnji poti.

Naš požrtvovalni in blagi oče pa naj nam vsem ostane v trajnem spominu in večna luč naj mu sveti!

V Selah, v decembru 1936.

Žalujoči družini Froncijeve in Adamkova.